

Ο ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΓΟΛΓΟΘΑ.

"Όλα είχαν τελειώσει. Ἐρημία. Ἡ ὀμίγη σκέπαζε τὸ σταυρό. Ἐξάφνα, ἓνα φύσημα—ἴσως νᾶταν κι' ἀναστεναγμός;—ξέσκισε τὴν πυκνὴ σκιά καί, πάνω στοῦ σταυροῦ, διέκρινε ἓνα πρόσωπο, κρημασμένο καί κερφομένο, ὅπως ἦταν μιὰ φορὰ κι' ὁ Ἄλλος.

Ἦταν ὁ Ἀριστοφάνης.

Κι' ἀπ' τὰ χεῖλη του ἄκουσα νὰ πέφτουν τὰ παρακάτω λόγια, προφερμένα σὰν ν' ἀπευθύνονταν σὲ ἓναν ἄλλον, ἀόρατο στὰ μάτια του ὅπως καί στὰ δικὰ μου :

Εἶμαι ὁ Ἀριστοφάνης, τὸ αἰώνιο Κωμικὸ Πνεῦμα. Εἶμαι ὄχι ὀλιγώτερο λυτρωτὴς ἀπὸ σένα ποῦ τώρα ξεφυγᾷς.

Σὺ εἶσαι ὁ Κύριος τῶν Δακρύων. Ἐγὼ ὁ Κύριος τῆς Χαρᾶς.

Σὺ εἶσαι ὁ πόνος. Ἐγὼ ἡ Εἰρωνεία, κόρη τοῦ πόνου.

Σὺ εἶσαι τὸ πρωτογέννητο τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος. Ἐγὼ εἶμαι τὸ στερογέννημά του.

Σὺ ἦλθες νὰ λυτρώσεις τὸν κόσμον μὲ τὴν ὀδύνη. Ἐγὼ ἦλθα νὰ τὸν λυτρώσω μὲ τὸ γέλοιο.

Μὲς στὸν πόνον καί τὴν ὀδύνη ἔχεις γεννηθεῖ, μὲς στὸν πόνον καί τὴν ὀδύνη ἔχεις πεθάνει. Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο, μὲς στὸν πόνον καί τὴν ὀδύνη γεννήθηκα, μὰ θὰ πεθάνω συχωρεμένος μὲς στ' ἀκατάληπτο χαμογέλοιο μου.

Θὰ σὲ λυτρώσω καί τὰ δάκρυα σου θὰ σπογγίσω. Ἦ ἀγκάθια ποῦ σὲ στεφανώνουν θ' ἀνθίσουν σὲ δάφνες.

Θὰ σὲ ἀκολουθήσω στὸν κατήφορον τοῦ χρόνου : ὅπου θὰ πλανᾶται τὸ δυνατὸ σου πνεῦμα, καί τὸ δικό μου ὅμοια θὰ πλανᾶται.

Στὸ γύρον τῶν αἰώνων σύγχρονα θὰ περπατοῦμε. Σὺ ἔχεις ἔλθει σὰν ἓνας A-Kempis, ἐγὼ ἔρχομαι σὰν ἓνας Μολιέρους.

Σὺ ἔχεις ἔλθει σὰν ἓνας Dante, ἐγὼ ἔρχομαι σὰν ἓνας Goethe.

Ἡ Δευτέρα σου Παρουσία ἔρχεται μιὰ μονάχα φορὰ. Ἐνὼ ἐγὼ θὰ ξανᾶλθω πολλὰς φορὰς ἐπὶ τῆς γῆς—σὰν ἓνας Cervantès, σὰν ἓνας Rabelais, σὰν ἓνας Voltaire.

Ὅπου θὰ βάζεις τὴ σφραγίδα τῶν χειρῶν σου, θὰ βάζω τὴ σφραγίδα τοῦ πνεύματός μου.

Κι' ὅταν τέλος θὰ ὀρμήσεις στ' ἀντίκρουσμα τοῦ Πατέρα σου, θὰ μὲ συναντήσεις ἀκόμα κ' ἐκεῖ.—Θᾶμαι στὸ χαμογέλοιο τὸ ἀκατάληπτο τῶν χειλῶν Του. Γιατί ὁ Κύριος ὁ Θεός σου εἶναι ἓνας Θεὸς εἰρωνικός.

Μικρὴ παύση. Ὑστερα ἡ φωνὴ ξαναρχίζει :

Κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶμαι μιὰ ἐνσάρκωση. Εἶμαι ἓνας ἄπιστος. Ἀπολλυμένο τὴ ζωὴ. Ἡ φύση κοροῦδεύει τὸν ἄνθρωπον. Ἡ φύση περιγελά τὰ ἔργα του. Ἡ φύση εἶναι ὁ ὑπέροχος εἰρωνιστής. Βρίσκομαι μὲς στὴ χιονοστιβίδα, μὲς στὴν καταιγίδα—εἶμαι ἐκεῖ κάθε φορὰ ποῦ παρουσιάζεται ξαφνικὰ ὁ θάνατος. Εἶμαι ἐκεῖνος ποῦ χαλνᾷ, ποῦ ρίχνει τὴ μάσκα. Εἶμαι μιὰ χτηνώδικη δύναμη καί εἶμαι μιὰ σκέψη.

Ἄν τὸ βλέμμα σου ἐξετάσει τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, θὰ διακρίνεις τὸ Χριστό. Ἄν τὸ βλέμμα σου βυθιστεῖ στὸ Ἄπειρον, θὰ μὲ

διακρίνεις. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἓνα μέρος. Ἐγὼ εἶμαι τὸ ὅλον. Ὁ πόνος εἶναι ἓνα τόξο. Ἐγὼ εἶμαι ὁ κύκλος. Εἶμαι ἡ ἔννοια ὄλων τῶν πράξεων. Εἶμαι ὁ κρυστάλλινος ναὸς στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου. Εἶμαι ἡ Μέκκα ὄλων τῶν θείων ἐμπνεύσεων. Εἶμαι ὁ ἐπίλογος τοῦ Γολγοθᾶ. Μέσα στὴν ἔκλειψη τοῦ ἡλίου τῶν ἀνθρωπίνων ὀνείρων, εἶμαι τὸ στεφάνι ποῦ καμμιά σκιὰ δὲ μπορεῖ νὰ ξεφανύσει. Ἐγὼ, ὁ Ἀριστοφάνης, ὁ γελωτοποιός, ποῦ ὁ ἐβραῖος τοῦ Dusseldorf, ὁ Heine, μιὰ μέρα θ' ἀποκαλέσει θεό.

Νέα παύση. Μ' ἓνα τόνο πιὸ γλυκὸ τώρα :

Εἶμαι ἐπίσης τὸ πνεῦμα τοῦ γέλοιου. Τοῦ ἀθώου γέλοιου, τοῦ μάταιου. Ἐνα φυλαχτὸ εἶναι τὸ γέλοιο: Νὰ τὸ φορεῖτε. Ἐνας ἥλιος: λουσεῖτε στὶς ἀχτίνες του. Εἶναι τὸ λακκάκι στὸ μάγουλο τοῦ πόνου.

Εἶμαι τὸ γέλοιο. Μιὰ λίμνη μὲ κρυσταλλένιους κυμματισμούς: βουτηχεῖτε. Μιὰ πηγὴ: πιέτε, σεῖς ὅλοι ποῦ μοχθεῖτε καὶ εἶστε φορτωμένοι.

Εἶμαι πιὸ ἐπικίνδυνος κι' ἀπ' τὸ δυναμίτη. Βάζω τὸ κόκκινο σίδερο μὲς τὴν πληγὴ. Κάμνω μιὰ ληστρική ἐπιδρομὴ μέσα στὰ σκοτάδια, κι' ἀμέσως οἱ νυχτερίδες καὶ τὰ σχτοιχεῖα τῆς πίστης φεύγουν, πανικόβλητα, στὸ σίμωμά μου. Φυγαδεύω καὶ διώχνω ὅλες τὶς μορφὲς τοῦ σοβαροῦ. Ἐξύγιασα τοὺς πλανῆτες μέσα στὶς διαβαθμίσεις τοῦ γέλοιου καὶ τοὺς βρῆκα μπαλόνια φουσκομένα. Μέσα στὶς διαβαθμίσεις τοῦ γέλοιου ἔχω ζυγιάσει τὸν Ἄμωνα, τὸν Δία, τὸν Ὀδῆνο καὶ τοὺς βρῆκα νευρόσπαστα.

Γελάτε καὶ τὰ ἄτομα θὰ σᾶς τραγουδοῦν στ' αὐτιά τῆ δικαιο-
λογία τῆς ὑπαρξης των. Γελάτε καὶ τᾶστρα θὰ σᾶς ἀποδώκουν τὸ
γέλοιο σας. Γελάτε καὶ θὰ περιβληθεῖτε τὸ διάδημα τῆς ἐλευθερίας.

Εἶμαι τὸ πνεῦμα τοῦ γέλοιου. Ἡ Μοῖρα ἡ ἴδια ἔρχεται εἰς
προϋπάντησή μου ὑψώνοντας τὴ σημαία τῆς ἀνακοχῆς. Εἶμαι τὸ
πνεῦμα τοῦ γέλοιου κι' ὅποιοσδήποτε εἶναι ἀπ' τοὺς δικούς μου θ'
ἀποδώκει φόρο σεβασμοῦ στὶς τρεῖς Μοῖρες.

Κι' ἄλλη παύση :

Τὸ Χιοῦμορ εἶναι τὸ μεγάλο σφάλμα. Μέσα σ' ἓναν κόσμον
ὀριζοντίων καὶ καθέτων εἶναι ἡ πλαγία. Τοῦ φτάνει μὲ μιὰ μικρὴ
τοιμιματιὰ γιὰ νὰ ξεκολλήσῃ τὸ καλάϊ καὶ τὸν προϋντζο ἀπὸ τὸ
καλολογιασμένο πάθος. Κάνει θαύματα. Μᾶς δίνει ἀπ' τὴ φωτιὰ
καὶ τὴ φλόγα μιὰ διάφανη δροσιά.

Τὸ Χιοῦμορ εἶναι τὸ μυστικὸ τῆς ἀναλογίας. Ὑψώνει τοῦτο
ἐνάντια σ' ἐκεῖνο. Κυνηγᾷ πάντα τὶς λυπηρὲς θύμησες καὶ σχεδιά-
ζει ἓνα χαμόγελο μὲς τὴ φωνὴ τῶν δυσαρεστημένων τῆς χτέως.

Ἐγὼ, ὁ Ἀριστοφάνης, εἶμαι τὸ Χιοῦμορ. Στροβιλίζομαι
ἀπάνω σὲ κροανία. Εἶμαι τὸ κεραυνοβόλημα τοῦ γέλοιου. Ὁ σταυ-
ρὸς αὐτὸς ἐδῶ θὰ μοῦ χρησιμέψει γιὰ σκονοπέφυλο, θὰ τὸ διασκε-
λίσω σὰ μιὰ γρηᾷ μάγισσα καὶ θὰ πετάξω πρὸς τὸ κατατόπι τῶν
Φροντιδίων, φωτίζοντας τὸ σκοτάδι μὲ τὴ λάμψη μου. Κατέχω τὸ
ρόλο τοῦ κριτικοῦ εἰς ὅλες τὶς τραγωδίες. Εἶμαι ἓνας ἀναγραμματι-
στής: διαβάζω τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀνάποδα. Καὶ κάθε σελίδα, ποῦ
ἀντιπροσωπεύει μιὰ μέρα, τὴ διαβάζω ἀπὸ κάτω πρὸς τ' ἀπάνω.

Γελῶ γιατί ἔχω γεννηθεῖ τὴν ἐποχὴ τοῦ στερνοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ζωὴ μου εἶναι μιὰ ὀπισθοδρομῆσι πρὸς τὸ χάος.

Περπατῶ μὲ τὸ κεφάλι καὶ τὰ χέρια, καὶ τὰ πόδια μου ἀγγίζουσι τοὺς ἀστερισμοὺς. Εἶμαι ἡ «καλὴ» καὶ ἡ «ἀνάποδη». Μέσα στῆς Τύχης τὰδυσώπητο κέρας μὲ τὰ ζάρια, εἶμαι ὅλοι οἱ συνδυασμοί.

Ὅταν ὁ πόνος δὲν θὰ ὑπάρχει πιά, ἡ Βασιλεία μου θὰ ἔλθει· ὅταν ἡ ἐλπίδα δὲν θὰ ὑπάρχει πιά, ἡ Βασιλεία μου θὰ ἔλθει. Γιατί ὁ πόνος καὶ ἡ ἐλπίδα εἶναι τάφοι. Κι' Ἐκεῖνον ποῦ μὲ προηγέθηκε στὸ Σταυρό, θὰ τὸν ὀδηγήσουν στὸν τάφο ὡσὰν Ἄνθρωπο τῶν Πόνων. Μὰ τὴν τρίτην ἡμέρα, ἡ πέτρα θὰ κυλιστεῖ κ' Ἐκεῖνος θ' ἀνεβεῖ στοὺς οὐρανοὺς ὑπὸ τὴ μορφῇ τοῦ Ἀριστοφάνη—τοῦ Ἀνθρώπου ποῦ Βλέπει.

JOHANNÈS JOERGENSEN:

Η ΣΚΙΑ.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα, κάποιος χτύπησε στὴν πόρτα τοῦ ποιητῆ. Αὐτὸς σηκώθηκε, ἄφησε τὸ ποτήρι του μὲ τὸ Βουργονδικὸ κρασί, τὰ ἄνθη του καὶ τὸ μελανοδοχεῖο του γιὰ νὰ γάγει ν' ἀνοίξει. Πῆρε τὴ λάμπα του καὶ τὴν κράτησε μπροστά του.

Ἐξῶ, στὰ σκαλοπάτια, παρουσιάστηκε ἓνας νέος ψηλὸς κι' ἀδύνατος, μ' ἓνα πλατύγυρο καστορένιο καπέλλο στὸ κεφάλι, Ἄν καὶ ἦτανε μιὰ τσουχερὴ χειμωνιάτικη νύχτα, ὁ νέος δὲν εἶχε ἐπανωφόρι. Ἐνα κοντὸ σακάκι ἦταν φτωχικὰ κουμπωμένο ἀπάνω του κι' ὁ γιὰκᾶς γυρισμένος ὡς ταυτιά.

Ἐπρόφερε τ' ὄνομα τοῦ ποιητῆ καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τοῦ μιλήσει. Ὁ ποιητὴς ἔμπασε τὸν ξένο καὶ μῆκε κι' αὐτὸς καιόπι του. Ἐκάθησαν μαζὺ μέσα στὸ δωμάτιο. Πάνω στὸ τραπέζι ἦταν τὸ Βουργονδικὸ κρασί, τᾶνθη καὶ τὸ μελανοδοχεῖο. Ὁ νέος κύτταξε ἀσάλευτα σ' ἐκείνη τὴ διεύθυνση. Ὁ ποιητὴς εἶχε πάρει ἀκόμα ἓνα ποτήρι κι' ἔχυνε ἀπ' αὐτὸ τὸ βαρὺ κρασί στὸν παράξενο μουσαφίρη του.

— Λοιπὸν ἔτσι εἶναι στὸ σίτι σας; εἶπε τέλος ὁ νέος μ' ἓνα ἀναστεναγμὸ ἰκανοποίησης καὶ κυττάζοντας τὸν ποιητὴ μὲ μάτια ποῦ ἐξέφραζαν τὴ λατρεία. Ἦλθα γιὰ νὰ σᾶς δῶ πρὶν πεθᾶνω.

Ὁ ποιητὴς ἀπόθεσε ἀπότομα τὴν κοῦπα του στὸ τραπέζι, τόσο ἀπότομα ποῦ τὸ κρύσταλλο ἀντήχησε.

— Εἶστε ἄρρωστος; τὸν ἀρώτησε.

— Εἶμαι πολὺ καλά, ἀπάντησε ὁ ξένος. Τὸ σῶμα μου εἶναι ὅλο υγιεία. Δὲν εἶναι παρὰ ἡ ψυχὴ μου ποῦ δὲ βαστά πιά. Πηγαίνω νὰ πεθᾶνω, ἀλλὰ πρὶν ἤθελα νὰ σᾶς δῶ. Καὶ γι' αὐτὸ χτύπησα στὴν πόρτα σας σὲ τόσο προχωρημένη ὥρα.

Ὁ ξένος ἤπια μιὰ γουλιὰ ἀπ' τὸ ποτήρι του, ἡ φωνὴ του ἔτρεμε λίγο, τὸ πρόσωπό του ἦταν κατάχλωμο. Ἐφαινότανε ὡς εἴκοσι χρόνων καὶ στοὺ φέρισμό του καὶ στὰ χαρακτηριστικά του εἶχε μιὰ μακροχρὴν ὁμοιότητα μὲ τὸ ἄτομο καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ ποιητῆ. Ἦταν σὰν νὰ ὑπῆρχε ἀναμεταξύ τους ἓνα οἰκογενειακὸ ὕφος.

— Ἀπ' ὅλα τὰ ὄντα εἶστε σεῖς ἐκεῖνο ποῦ εἶχε τὴ μεγαλειότερη ἐπίδραση ἀπάνω μου, ἐξακολούθησε ὁ ξένος. Ἐχω διαβάσει